

Työvaliokunnan kokous 2/2017

Aika: 10.4.2017 klo 12-15

Paikka: Videoneuvotteluyhteys sekä Educariumin kirjasto, huone EDU 253 (*käyntiosoite: Assistentinkatu 5, Turku*)

Osallistujat:

Ulla Nygrén (pj.)
Minna Abrahamsson-Sipponen
Anne Lehto
Riitta Lähdemäki, osallistui klo 12.53-
Minna Niemi-Grundström, osallistui klo 14.06-
Pia Södergård
Katja Halonen (siht.)

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.15. Todettiin kokouksen olevan päätösvaltainen.

2. Edellisen kokouksen muistio

Tarkastettu muistio löytyy verkosta osoitteesta <http://yliopistokirjastot.fi/toiminta/kokoukset/>.

3. Avoimen tieteen edistäminen

SYNin toimintasuunnitelmaan sisältyvään avoimen tieteen edistämiseen liittyen yhteistyösihteeri on toteuttanut neuvoston kokouksessa 1/2017 sovitut tietojenkeruut.

Neuvoston kokouksessa 1/2017 sovittiin, että yhteistyösihteeri kerää näkemykset siitä, miten eri yliopistoissa on tulkittu Arkistolaitoksen päätöksen vaatimuksia gradujen sähköiselle arkistoinnille. Näkemykset on koottu liitteisiin 1a ja 1b.

Neuvoston kokouksessa 1/2017 sovittiin, että yhteistyösihteeri kerää tiedot siitä, miten APC-maksut kerätään eri yliopistoissa tällä hetkellä. APC-maksukäytännöt on koottu liitteisiin 2a ja 2b.

ATT-asiantuntijaryhmän kysely ”Avoimen tieteen palvelumaailma 2020” oli pikaisella aikataululla vastattavana. Vastaukset (7 kpl) on toimitettu Aila Louhelaiselle (liite 3).

Yhteistyösihteeri on keräämässä tietoja OA-artikkelien määrästä eri yliopistoissa vuonna 2016. Tietojen keruu valmistunee neuvoston toukokuun kokoukseen mennessä.

Työvaliokunta keskusteli tietojenkeruista ja niiden hyödyntämisestä alla olevan mukaisesti.

Arkistolaitoksen päätöksen tulkinta ja käytännöt (liitteet 1a ja 1b)

Todettiin, että Arkistolaitoksen päätöksen tulkinnat ja käytännöt ovat kirjavia. Yliopistokirjastoista suuri osa odottaa kansallisia ratkaisuja sähköisten opinnäytteiden pitkäaikaissäilytykseen (KDK-PAS). Yliopistokirjastot ovat käyneet omia keskusteluja Kansalliskirjaston kanssa KDK-PAS-ratkaisusta. Yhteiskirjastot ovat käyneet keskusteluja myös AMK-kirjastojen kanssa AMK-sektorin ratkaisuista. KDK-PAS-ratkaisu on ollut esillä myös KDK-ohjausryhmässä ja tiedonhallinnan ohjausryhmässä.

Työvaliokunta näkee PAS-hankkeen tärkeänä. Työvaliokunta pohti, voiko sähköisten opinnäytteiden arkistointi- ja pitkäaikaissäilytyskäytäntöjä yhdenmukaistaa SYNin tasolla ja mitkä olisivat suositellut käytännöt. Työvaliokunta haluaa keskustella aiheesta neuvoston kokouksessa, viedä PAS-asiaa eteenpäin ja pyytää Arkistolaitokselta tarkennettua ohjetta.

Kansalliskirjaston kirjastosektoreiden tapaamisessa touko-kesäkuussa tuodaan esiin neuvoston toukokuun kokouksessa saatu SYNin kanta asiaan ja pyritään keskustelemaan asiasta AMK-sektorin kanssa.

Yhteistyösihteeri pyytää täydentämään/tarkistamaan yliopistojen tiedot ennen neuvoston toukokuun kokousta.

APC-maksukäytännöt (liitteet 2a ja 2b)

Työvaliokunta totesi, että APC-maksukäytäntöjen koosteesta saa hyviä vinkkejä asian järjestämiseen ja sitä voi käyttää benchmarkkaukseen. Päätettiin, että seuraavassa neuvoston kokouksessa keskustellaan, millä muilla tavoin maksukäytäntökooste olisi hyödynnettävissä.

Työvaliokunta totesi, että on tärkeää viestiä OKM:n suuntaan kirjastojen roolista ja merkityksestä APC-maksujen seurannassa ja koordinoinnissa ja toivoa sille vahvistusta. Työvaliokunta piti APC-maksukäytäntökoostetta hyvänä tietona myös UNIFin tapaamiseen.

Työvaliokunta pitää tärkeänä, että APC-maksukäytäntötiedot ovat ajan tasalla. Yhteistyösihteerille voi ilmoittaa täydennyksiä tietoihin ennen neuvoston toukokuun kokousta. Yhteistyösihteeri pyytää täydentämään/tarkistamaan tiedot syksyllä 2018.

ATT-kyselyn vastaukset (liite 3)

Käsiteltiin tiedoksi-asiana, että ATT-kyselyyn saatiin 7 vastausta tiukasta aikataulusta huolimatta.

Yhteistyösihteeri on keräämässä tietoja OA-julkaisujen määristä. Yhteistyösihteeri muistuttaa vielä tietojenkeruusta ennen seuraavaa neuvoston kokousta. Työvaliokunta totesi, että tiedonkeruu on ensimmäinen aste OA-julkaisutietojen hyödyntämiseen. Tietojenkeruusta nähtiin olevan tulevaisuudessa hyötyä mm. vertailutietona omassa yliopistossa. Työvaliokunta totesi, että ensisijassa jokainen yliopistokirjasto edistää avointa julkaisemista omassa yliopistossaan. Juuli-portaalia pidettiin mahdollisena tietojenkeruulähteenä sitten kun tiedonsiirron virheet saadaan korjattua.

4. FinELibin strategiaa toteuttavat toimenpiteet 2017-2020

Suunnitelma FinELibin strategiaa toteuttavista toimenpiteistä 2017-2020 löytyy FinELibin ekstranetistä. Suunnitelma oli FinELibin yhteyshenkilöiden kommentoitavana ja sitä on käsitelty ohjausryhmän kokouksessa 29.3.2017. Minna Niemi-Grundström ja Pia Södergård osallistuivat ohjausryhmän kokoukseen. Pia Södergård kertoi suunnitelman käsittelystä ohjausryhmässä ja siitä käydystä keskustelusta. Työvaliokunta keskusteli aiheesta ja yliopistokirjastojen intresseistä.

Työvaliokunta pitää FinELib-toimiston neuvotteluosaamista aineistojen lisensointi-sopimuksia solmittaessa tärkeänä palveluna yliopistokirjastoille ja on tärkeää, että se on käytettävissä jatkossakin.

Työvaliokunta valtuuttaa puheenjohtajan keskustelemaan strategiaa toteuttavien toimenpiteiden mahdollisesta vaikutuksesta työnjakoon FinELib-toimiston ja konsortion jäsenten välillä Kansalliskirjaston järjestämässä kirjastosektoreiden tapaamisessa sekä AMK-kirjastojen edustajien kanssa.

5. Aineistoneuvottelutilanteisiin varautuminen

Keskusteltiin aineistoneuvotteluihin varautumisesta.

6. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen myötä tarvittava kansallinen lainsäädäntö

Neuvoston kokouksessa 01/2017 sovitun mukaisesti Minna Abrahamsson-Sipponen, Minna Niemi-Grundström ja Päivi Kaiponen kokosivat vastauksia OKM:n hallitusneuvos Immo Aakkulan SYNille lähettämiin kysymyksiin. He saivat asiantuntija-apua Pekka Heikkiseltä. Puheenjohtaja ja yhteistyösihteeri muokkasivat vastauksista kommenttikoosteen (liite 4), joka

lähettiin Immo Aakkulalle 1.3.2017. Työvaliokunta kiittää Päivi Kaiposta ja Pekka Heikkistä asiantuntija-avusta.

Kokouksessa sovittiin lisäksi, että Minna Abrahamsson-Sipponen ja Minna Niemi-Grundström raportoivat asian hoitamisesta työvaliokunnalle ja SYNin kokoukselle. Minna Abrahamsson-Sipponen kertoi SYNin kommenttien työstämisestä.

Keskeisiä huomioita kommentoinnissa olivat:

- yliopistokirjastojen kannalta tarvittavat asiat lainsäädännössä
- artikkelit 6 ja 85
- kirjastot pitäisi rinnastaa muihin kulttuuriorganisaatioihin ja muihin toimijoihin
- kirjastot pitäisi rinnastaa tutkimukseen ja opetukseen sekä sananvapauteen
- henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus
- yliopistokirjastojen asemasta ja tehtävistä ei ole lainsäädäntöä.

Työvaliokunta pohti vaikutuksia lainsäädännön tulkintoihin, jos yliopistokirjastojen nimissä ei jatkossa enää ole sanaa kirjasto. Työvaliokunta totesi, että yliopistokirjastot ovat osa kehysorganisaatioitaan ja niillä on siellä oma erityistehtävä. Vastuu asetuksen mukaisesta henkilötietojen käsittelystä on organisaatiolla.

Työvaliokunta kannattaa kokemusten jakamista EU:n yleiseen tietosuojasetukseen valmistautumisesta yliopistoissa. Työvaliokunta ehdottaa, että neuvoston kokouksessa käytäisiin läpi, miten eri yliopistoissa on asian kanssa edetty ja päätettäisiin tarvittavista toimenpiteistä. Työvaliokunnassa keskusteltiin tarpeesta pyrkiä jatkossakin keräämään asiasta tietoja ja huomioimaan ne asiat, joihin kirjastojen pitäisi päästä vaikuttamaan. Neuvoston kokouksessa pohditaan, miten asiaa SYNissä seurataan.

7. SYNin tiedepoliittisen roolin vahvistaminen

A) OKM:n ja SYNin edustajien tapaaminen

B) UNIFIn ja SYNin tapaaminen

C) Sidosryhmäyhteistyön kehittäminen

Työvaliokunnan kokouksessa 1/2017 päätettiin keskustella työvaliokunnan kesken OKM:n tapaamisessa esiin nostettavista asioista. Kartoitettiin tapaamisessa esiin nostettavia aiheita ja tapaamisen tavoitteita. OKM:n tapaaminen pyritään järjestämään keväällä. Tapaamiseen osallistuvat puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Työvaliokunnan kokouksessa 1/2017 päätettiin selvittää mahdollisia yhteistyömuotoja sidosryhmien, kuten FUCION, kanssa ja että pyritään järjestämään UNIFIn tapaaminen. Keskusteltiin UNIFIn kanssa käsiteltävistä asioista ja tapaamisen tavoitteista. Päätettiin, että neuvoston kokouksessa keskustellaan tapaamisen aiheista ja tavoitteista. UNIFIn tapaamiseen pyritään syksyllä. Tapaamiseen osallistuvat puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Keskusteltiin FUCION tapaamisesta ja mahdollisista käsiteltävistä asioista. FUCION tapaamisessa voitaisiin käsitellä ainakin EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaikutuksia ja kirjastojärjestelmäasioita. Työvaliokunta päätti keskustella mahdollisista muista tapaamisaiheista neuvoston kokouksessa. FUCION kanssa tehtävästä yhteistyöstä ottavat vastuun Anne Lehto ja Minna Abrahamsson-Sipponen. Tapaaminen pyritään järjestämään syksyllä.

Työvaliokunnan kokouksessa 1/2017 pohdittiin sidosryhmäyhteistyön kehittämistä vastuita jakamalla työvaliokunnan kesken. Keskusteltiin aiheesta ja jaettiin vastuita.

Puheenjohtaja ja yhteistyösihteeri tapaavat touko-kesäkuussa järjestettävässä Kansalliskirjaston kirjastosektoritapaamisessa AMK- ja muiden kirjastosektoreiden edustajat.

Työvaliokunta totesi, että myös CSC:n tapaaminen olisi todella tärkeä. Esille nostettavia aiheita voisivat olla bibliometriikka-asiat, Julkaisufoorumi, julkaisut, avoin tiede, tutkimusdata ja CSC:n palveluiden kehittäminen sekä yliopistokirjastojen rooli em. asioiden kentällä. Työvaliokunta oli erityisen kiinnostunut kuulemaan CSC:n bibliometriikkapalvelusta, ja siitä, miten se tukisi yliopistokirjastoissa tehtävää työtä. CSC:n kanssa tehtävästä yhteistyöstä ottavat vastuun Riitta Lähdemäki ja Minna Abrahamsson-Sipponen. Tapaaminen pyritään järjestämään syksyllä.

8. Yhtenäiset kaukopalvelukäytännöt -asiakirjan hinnasto

SYNin verkkosivuilla olevassa Yhtenäiset kaukopalvelukäytännöt -asiakirjassa lukee, että hintoja tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein (liite 5). Keskusteltiin, onko aihetta muuttaa hinnastoa. Työvaliokunta päätti, että hinnasto säilyy ennallaan. Yhteistyösihteeri lisää asiakirjaan maininnan, että hinnasto on voimassa toistaiseksi.

9. Neuvoston kokouksen 2/2017 esityslista

Viimeisteltiin neuvoston kokouksen esityslista (liite 6) ja sen liitteet.

10. Osallistujaehdotukset KDK- ja ATT-arkkitehtuurityöhön ja näyttörajoitteisen metatiedon ja käyttörajoitteisten aineistojen hallinta ja käyttö työpakettiin

KDK-ohjausryhmän jäseniltä on pyydetty ehdotuksia KDK- ja ATT-arkkitehtuurityöhön ja näyttörajoitteisen metatiedon ja käyttörajoitteisten aineistojen hallinta ja käyttö työpakettiin (liite 8).

Työvaliokunta valitsi sähköpostikokouksessa 7.4.2017 ehdokkaaksi näyttörajoitteisen metatiedon ja käyttörajoitteisten aineistojen työpakettiin Katri Rintamäen Vaasan yliopistosta.

Työvaliokunta valitsi ehdokkaaksi KDK- ja ATT-arkkitehtuurityöhön Timo Vuorisalmen Tampereen yliopistosta.

11. Strategiatyön aloittaminen

Strategiaryhmä on kokoontunut 6.4.2017 Tampereen yliopiston kirjastossa. Minna Niemi-Grundström kertoi strategiatyön aloittamisesta. Strategiatyön vetäjäksi ja kokoon kutsujaksi valittiin Minna Niemi-Grundström. Strategiaryhmä kokoontuu vielä kolme kertaa ja jossakin vaiheessa strategiatyötä on kommenttikierros kehitysideoista koko neuvostolle. Kokouksessa käytiin keskustelua SYNin asemasta ja tarkoituksesta. Strategiaryhmä pohti yliopistokirjastojen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. Jokainen jäsen valitsee tämän analyysin pohjalta 2-3 tärkeintä asiaa, joiden pohjalta jatketaan strategiatyötä. Kokouksessa pohdittiin myös mm. strategian merkitystä ja siitä viestimistä. Tavoitteena on esitellä strategiaa syksyn neuvoston kokouksessa.

12. Ilmoitusasiat

- Tutkimushallinnon tietovirtojen ja tutkimustietovarannon johtoryhmään on nimetty SYNin edustajana Jarmo Saarti (liite 7). Ryhmän määräaika on 31.12.2020.
- SYNin tutkimuksen tuen verkoston Competence Wednesdays –webinaarisarja jatkuu. Seuraava webinaari järjestetään 26.4.2017 klo 14.00-15.30. Webinaarin pääpuhujana on Carol Tenopir, jonka aiheena on ”Why Academics Read and How Libraries Contribute”.
- 3.4.2017 STKS:n kirjastojuridiikkatyöryhmän seminaari ”Avoimuutta ja rajoituksia – miten uudistuva lainsäädäntö haastaa kirjastoja?” järjestettiin Helsingissä. Puheenjohtaja ja yhteistyösihteeri osallistuivat seminaariin.
- 19.4.2017 TUHA-verkoston seminaari ”Tutkimuksen tuen ja hallinnon digiloikka” järjestetään Helsingissä.
- Finto-projekti ja Kansalliskirjasto järjestävät 4.5.2017 automaattista sisällönkuvailua käsittelevän tapahtuman ”Automaattisesti parempi? - Sisällönkuvailun automatisoinnin mahdollisuuksia”. Tapahtumassa kuullaan kokemuksia automatisaation hyödyntämisestä erityisesti tekstiaineiston kuvailussa. Lisäksi automaattisen kuvailun palveluja tarjoavat yritykset kertovat tarjoamistaan mahdollisuuksista.
- 22. Nordic Workshop on Bibliometrics and Research Policy järjestetään marraskuussa Helsingissä. Järjestäjinä Helsingin yliopiston kirjasto, Tiedon, tieteen, teknologian ja innovaatioiden tutkimuskeskus TaSTI ja Tieteellisten seurain valtuuskunta.
- 19.-20.10.2017 KINE Kirjastonjohtajien neuvottelupäivät järjestetään Turussa.

13. Muut asiat

- SYNin verkkosivujen käyttötilastot:
Toimintasuunnitelmassa 2017 sovittiin, että yhteistyösihteeri kerää verkkosivujen käyttöön liittyvät tilastot. SYNin verkkosivuilla on edellisen vuoden (huhtikuusta 2016 maaliskuuhun 2017) aikana vierailtu keskimäärin 8000 kertaa kuukaudessa. Työvaliokunta päätti luopua kävijätilastojen keräämisestä, koska luvut eivät ole luotettavia.
- Suomen kirjastoseura järjestää kesällä Kirjastopäivien yhteydessä posterinäyttelyn, jossa esitellään kirjastoalan kiinnostavia hankkeita postereilla. Suomen kirjastoseura pyytää vinkkejä äskettäin päättyneistä tai juuri päätymässä olevista vaikuttavista kehittämishankkeista yliopistokirjastojen puolelta (liite 9).

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.52.

Liitteet:

- 1a Sähköisten gradujen pitkäaikaissäilytys eri yliopistoissa
- 1b Koostetaulukko yliopistojen tulkinnoista sähköisten gradujen arkistoinnin vaatimuksista
- 2a APC-maksukäytännöt eri yliopistoissa
- 2b Koostetaulukko yliopistojen APC-maksukäytännöistä
- 3 SYNin vastaukset Avoimen tieteen palvelumaailma 2020 -kyselyyn
- 4 SYNin kommentit EU:n yleisen tietosuojasetuksen kansallisesta soveltamisesta
- 5 Yhtenäiset kaukopalvelukäytännöt
- 6 SYN neuvoston kokous 2/2017 esityslista (luonnos)
- 7 Asettamispäätös OKM/12/040/2017
- 8 KDK-hankkeen arviointi sekä KDK- ja ATT-arkkitehtuurityön käynnistäminen
- 9 Kirjastopäivien posterinäyttely